

VŠB – TU OSTRAVA
Fakulta bezpečnostního inženýrství
Katedra bezpečnostního managementu
Oddělení bezpečnosti osob a majetku

Ochrana objektu
Základní právní normy upravující ochranu
objektů

Mgr. Ing. Radomír Ščurek, Ph.D.

Červen 2007

Základní právní normy upravující ochranu objektů

V předmětu ochrana objektu je nutno vymezit několik samostatných oblastí, kterými se předmět zabývá. V první řadě co budeme jako objekty chránit a na základě čeho. V úvodní části předmětu musíme nalézt a nastudovat kde a čím je dáno, že máme právo na život, na majetek, na osobní svobodu a vůbec na něco (Ústava České republiky a její součásti). Následně také kdo a co je těmi objekty, které chráníme? Zde se jedná především o lidský život, svobodu, zdraví, obecný zájem a majetek. V oblasti majetku pak chráníme nejdříve majetek státní a následně majetek soukromý. Dále je nutné stanovit čím budeme objekty chránit a jak. Zde se ochrana objektu může dále dělit na ochranu právní a ochranu technicko-organizační. Předmět se bude zabývat zejména ochranou technickou a režimovou, je ale nutné i zde znát základní právní normy a právně teoretická východiska ochrany objektů, která jsou uvedena níže.

Základy teorie práva.

Systémem práva rozumíme splnění základních kritérií systému, a sice jeho jednotu a zároveň jeho vnitřní diferencovanost, tzn. členění práva do částí, jež se vyznačují specifickými znaky a principy při určujícím postavení znaků a principů, které spojují tyto části v jednotu. Jestliže jeden ze znaků chybí, nelze mluvit o systému. Základními právními systémy na světě jsou kontinentální právo (psané právo, které má románsko-germánský, základ vycházející z římského práva) a angloamerický právní systém (vychází z precedentů, tzv. právo na pochodu) a náboženské právo (například šaría - islámské právo).

Právní řád tvoří právní normy upravující nejrozmanitější oblasti společenských vztahů. Podle významu lze stanovit pro právní řád v ČR toto pořadí. *Ratifikované mezinárodní smlouvy, Ústavní zákony, Normativní právní akty a Normativní právní instrukce.* Právní věda dále člení právní normy podle společenských vztahů, které jsou objektem právní úpravy do právních odvětví, jež ve svém souhrnu tvoří systém práva. Naše právo lze třídit na *ústavní, správní a finanční, pracovní, občanské hmotné, obchodní, rodinné, občanské procesní, trestní hmotné i procesní a mezinárodní právo soukromé.* Ty jsou stanoveny v pramenech práva.

Prameny práva mají dva základní významy. Jde o *subjektivní právo* ve smyslu nároku nebo oprávnění subjektu právního vztahu, nebo o *objektivní právo*, což je soubor norem, tedy pravidel chování obsažených v takových formách práva (např. v zákonech), které konkrétní stát uznává za své prameny práva. Pro formy práva se používá název **prameny práva**. Jde o formy, v nichž je objektivní právo obsaženo. Rozlišujeme 4 hlavní formy pramenů práva

normativní právní akty (NPA), normativní smlouvy, právní obyčeje a soudní precedenty. Náš právní řád uznává za prameny práva v České republice jen normativní právní akty a normativní smlouvy!

Právní obyčej je v EU překonaná forma práva, aby se obyčej stal pramenem práva musí splňovat podmínku, aby se konkrétní chování na určitém území dlouhodobě, fakticky a masově uskutečňovalo. obyčej musí být určitý, tzn., že existuje možnost stanovit jeho obsah a státní orgány musí obyčejové právo používat při řešení jednotlivých případů, tedy ho aplikovat při vydávání individuálních právních aktů (IPA) a při jeho porušení, včetně uplatnění státního donucení.

Soudní precedent je individuální soudní rozhodnutí, které se stává právem tehdy, řešili se jím případ, který není dosud právními normami upraven.

Normativní právní akty (NPA) jsou nejčastěji zákony. Zákon je NPA vydaným nejvyšším orgánem státní moci. Vydávání zákonů je výrazem svrchovanosti státní moci. Prostřednictvím zákonů lze stanovit závazná pravidla pro všechny druhy subjektů právních vztahů. Vyšší právní sílu než zákony mají pouze **ústavní zákony** a nad nimi jsou v ČR ještě **ratifikované mezinárodní (normativní) smlouvy** jimiž je Česká republika vázána. Aby se mezinárodní smlouvy staly naším pramenem práva musí být schváleny Parlamentem, ratifikovány (potvrzeny) prezidentem a vyhlášeny ve Sbírce zákonů formou sdělení Ministerstva zahraničí. Normativní právní akty nižší právní síly mohou vydávat i některé orgány výkonné moci (vláda - vládní nařízení, ústřední orgán státní správy (ministerstvo) - vyhlášku, k tomu však musí být zákonem zmocněny. Podmínkou platnosti těchto, od zákonů odvozených normativních právních aktů je vyhlášení ve Sbírce zákonů ČR. K normativně právním aktům patří i obecně závazné vyhlášky obcí. Obecně závazné vyhlášky obcí musí být vyhlášeny. (Na úřední desce po dobu 15 dnů, a kromě toho způsobem v obci obvyklým (tisk, rozhlas, televize). Účinnost nabývá 15 dne následujícím po dni vyhlášení.)

Z hlediska procesních pravidel, která musí být při přijímání ústavních zákonů dodržena rozlišujeme ústavy **rigidní (tuhé) a flexibilní (pružné)**. Ústava je tuhá (například v ČR), jestliže pro vydání ústavních zákonů je stanovena přísnější procedura. Pružná ústava je taková, platí-li pro přijímání ústavních zákonů stejná pravidla jako pro běžné zákony. **Smlouva je normativní tehdy**, jestliže jsou její ustanovení obecná a závazně regulující celou skupinu právních vztahů stejného druhu a neurčitého počtu. (mezinárodní smlouvy, smlouvy mezi zaměstnavatelem a odbory). V praxi nacházíme ještě tzv.

Judikáty, což jsou soudní rozhodnutí Vyšších soudů uveřejněná ve Sbírce soudních stanovisek a rozhodnutí. Tyto judikáty ovlivňují rozhodnutí ostatních soudů v obdobných případech, ale nejsou v žádném případě prameny práva.

Interní normativní instrukce nepatří mezi prameny práva, veřejně se nevyhlašují, pouze se dávají najevo těm, kteří jejich obsah potřebují znát k výkonu svých funkcí. Jde o směrnice, rozkazy a pokyny. Interními normativními instrukcemi příslušný nadřízený orgán upravuje práva a povinnosti administrativně podřízených státních orgánů, státních organizací nebo státních podniků. Přestože jsou interní normativní instrukce určeny pouze podřízeným subjektům, ve skutečnosti se při jejich plnění stává, že zasahují do práv a povinností jiných, než podřízených, subjektů. (Např. když vnitřní směrnice obsahují i pokyny k tomu jak má podřízený orgán postupovat při aplikaci obecně závazných právních předpisů). Takovými instrukcemi nelze při výkonu funkce však zavazovat soudce, neboť ti jsou při svém rozhodování nezávislí, nikomu nepodřízení a vázáni zákonem.

Právní norma je základním prvkem systému práva. V tomto smyslu je třeba právní normu chápat *ne* jako konkrétní obecně závazný právní akt, ale pouze jako *jedno* závazné obecné pravidlo chování, které pro povinný subjekt představuje nejen určitou povinnost, ale i vědomost o skutečnosti, že v případě nesplnění této povinnosti subjektem nastoupí vůči němu státní donucení. Dále platí, že každé takové právní pravidlo chování, nemůže být vykládáno izolovaně, ale musí být vždy vykládáno a chápáno ve smyslu celého systému práva, jehož je právní norma součástí. Každá právní norma obsahuje určité podmínky a předpoklady, při jejichž naplnění se bude realizovat stanovené pravidlo chování. Jedná se o **hypotézu**, která obsahuje podmínky a předpoklady, dále o **dispozici**, která stanoví samotné pravidlo chování a určuje komu a jaká oprávnění povinnosti vznikají. Naposledy to je **sankce**, která určuje právní následky při porušení povinnosti uvedené v dispozici. Jednotlivé části PN nemusí být stanoveny v témže paragrafu nebo článku obecně závazného právního předpisu. Jedna právní norma může mít některou svou část formulovanou v jiném normativním právním aktu. Častým jevem rovněž je, že část hypotézy je v určité právní normě uvedena v *obecné* části zákona a její další část je uvedena ve *zvláštní* části zákona, například trestní zákon.

Výkladem právních norem se rozumí objasnění obsahu a smyslu jednotlivých ustanovení normativního právního aktu pro potřeby jejich použití na konkrétní případ. Jde tedy o vztah obecného k jedinečnému. Rozlišujeme jednotlivé druhy výkladu práva podle toho **kdo** konkrétní výklad podává, dále rozlišujeme různé **metody** výkladu práva a různý **rozsah smyslu** právní normy. Podle právního hlediska rozlišujeme tyto druhy výkladu práva,

výklad Ústavního soudu ČR, výklad vyšších soudů, je-li určen ke sjednocování rozhodovací činnosti všech soudů, výklad státních orgánů při své aplikaci práva, vědecký neboli doktrinární výklad, interní výklad.

Metoda výkladu práva je postup, jehož cílem je dopracovat se k pravdivému obsahu právní normy. Metody máme jazykového výkladu, kde posuzujeme smysl jednotlivých slov použitých v textu. Musíme vědět co jednotlivá slova znamenají a co si pod nimi musíme představit. Dále je to metoda logického výkladu, která vychází z vědeckých poznatků a pravidel logiky. V právním myšlení existují tradiční typy výkladových argumentací (úsudek od menšího k většímu a úsudek od většího k menšímu, důkaz ad absurdum, důkaz vyloučení). Následuje metoda systematického výkladu, kde jde o to zjistit smysl právní normy ve srovnání s jinými právními normami. Jednota systému právního řádu ani neumožňuje vykládat jednotlivé právní normy izolovaně. Metoda historického výkladu má pouze omezený význam. Smysl právní normy se tímto způsobem objasňuje v souvislosti s cílem, který byl sledován jejím vydáním v konkrétních společenských podmínkách.

Rozsah smyslu právní normy se stanoví na výklad doslovný, rozšiřující, zužující. Doslovný výklad je takový, kdy výsledkem vykládacího procesu dospějeme k závěru, že smysl - tedy rozsah právní normy je adekvátní k jejímu slovnímu textu.

Rozšiřující neboli extenzivní výklad je výsledkem interpretace, při níž byl zjištěn smysl normy širší, než vyplývá pouze z doslovného textu.

Při zužujícím neboli restriktivním výkladu právní normy se stanoví vlastní smysl právní normy úžeji, než vyplývá z jejího izolovaně zkoumaného textu. Tento zužující výklad je často dán existencí jiné právní normy, která vlastně rozsah zkoumané právní normy zužuje.

Platnost a působnost normativního právního aktu. Normativní právní akt se stává platným, byly-li při jeho tvorbě splněny všechny náležitosti předepsané právním předpisem. Působnost právní normy představuje rozsah, v jakém se konkrétní právní norma použije na konkrétní případ, přičemž rozlišujeme působnost **časovou**, což je přesné ohraničení období, ve kterém mají být společenské vztahy podle ní upravovány. Často se okamžik nabytí platnosti právní normy neshoduje s počátkem její účinnosti, aby se subjekty měli možnost seznámit s jejím obsahem. Den účinnosti bývá v normativně právním aktu výslovně stanoven v závěru zákona. Pokud tomu tak není, nabývá účinnosti 15 dnem po vyhlášení, tedy vydání ve Sbírce zákonů. Právní norma ztrácí platnost a celou působnost svým zrušením a to tak, že nabude platnosti a účinnosti nový normativně právní akt, kterým je k určitému datu zrušena

dosavadní platnost právního předpisu. **Prostorová** působnost normativního právního aktu je dána územím, na které se konkrétní právní norma vztahuje. Osobní působnost stanoví subjekty na které se právní norma vztahuje. Nejčastěji se právní norma vztahuje na všechny subjekty na celém území státu.

Derogační klauzule. Jedná se o speciální ustanovení na konci textu normativního právního aktu v tzv. závěrečných ustanoveních, které stanoví konec platnosti právní normy. Rozlišujeme tzv. generální derogační klauzuli, která obecně stanoví, že se ruší všechny právní normy, které odporují ustanovením nového normativně právního aktu. Druhým typem derogační klauzule je taková, která obsahuje přesný výčet všech zrušených ustanovení, případně celých normativně právních aktů.

Retroaktivita je zpětná působnost právních norem. Rozlišujeme dvě skupiny retroaktivity. Jde o situace, kdy právní norma upravuje i vztahy vzniklé přede dnem, kdy norma nabyla účinnosti, nebo jde o situace, kdy vznik právního vztahu se sice posuzuje podle právní normy účinné v době vzniku právního vztahu, ale obsah tohoto vztahu, tedy práva a povinnosti jeho subjektů se posuzují podle normy nové. V trestním a přestupkovém právu je retroaktivita příslušných sankčních předpisů přípustná pouze tehdy, jestliže posouzení zaviněného protiprávního jednání, kterého se subjekt dopustil za účinnosti staré právní normy, je podle nové právní normy pro něj příznivější. Jinak je retroaktivita právní normy v trestním a přestupkovém právu vyloučena.

Vztah mezi právem a státem je v právním státu dán primátem práva nad státem. Právní stát je takový, který je vázán právem, a který zajišťuje regulaci společenských vztahů. Součastné pojetí právního státu vychází z nedotknutelnosti přirozených lidských práv a svobod. Stát je vybaven několika druhy mocí, přičemž dělba těchto mocí je založena na dvou zásadách. Na zásadě oddělenosti, samostatnosti a nezávislosti v určitém, přesně vymezeném rozsahu a na zásadě rovnováhy a vzájemných brzd. Základem právního řádu demokratického státu je tzv. ústavní pořádek, který upravuje hlavní instituty státního zřízení, zejména soustavu nejvyšších státních orgánů, jejich působnost a vzájemné vztahy, dále principy územní samosprávy, dále základní práva a svobody občanů. Obecně je ústavní pořádek vytvářen především přijetím ústavy. Platí zásada, že nikdo nesmí být nucen činit to, co není uloženo na základě zákona.

Stručný politický a geografický vývoj Československé republiky.

Rakousko-Uhersko byl státní útvar existující mezi lety 1867 až 1918, vytvořený po prohrané rakousko-pruské válce 1866 přeměnou rakouského císařství (Habsburské monarchie) v reálnou unii dvou státních celků (dualismus) a to Předlitavska (Rakouska – oficiální název Království a země v říšské radě zastoupené) a Zalitavska (Uherska, uh. království) spojených osobou panovníka z dědičné Habsbursko-Lotrinské dynastie, společným ministerstvem zahraničí, války, říšských financí a společným nejvyšším účetním dvorem. Každý z obou celků měl svůj parlament (říšská rada v Předlitavsku, uherský sněm v Zalitavsku) a vládu; společné záležitosti soustátí projednávaly tzv. delegace, tvořené delegovanými poslanci rakouské říšské rady a uherského sněmu. V obou částech rakousko-uherské monarchie zůstaly přitom zachovány dosavadní historické státoprávní jednotky - korunní země s vlastními autonomními zemskými sněmy (český, moravský, chorvatsko-slavonský a jiné zemské sněmy). Společné úřady nesly označení c. a k. (císařský a královský), předlitavské c. k. (císařský královský), zalitavské k. (královský). Ze 49,425 milionů obyvatel Rakouska – Uherska v roce 1905 se jich nejvíce hlásilo k používání německého jazyka a to 23,3 %. Následovala maďarština s 19,6 %, čeština s 12,6 %. srbština a chorvatština dohromady tvořily 10,5 %. Dále to byla polština s 9,7 %, ukrajinština a rusínština se 7,9 %, rumunština s 6,2 %, slovenština se 4,2 %, slovinština se 2,9 % a nakonec italština s 1,6 %. Národnosti se odrazejí jen částečně v těch číslech, např. Židé a státní úředníci různých národností se často hlásili k používání němčiny v každodenním životě.

V důsledku porážky v první světové válce (1914–1918) se Rakousko-Uhersko rozpadlo. Na jeho troskách vznikly nové státy: Rakousko, Maďarsko, Polsko, Království SHS a také Československo, které se ustavuje 28. října 1918 jako demokratický stát v čele s prezidentem Tomášem Garriguem Masarykem (1850–1937). Situace vyvrcholila vojenským obsazením sporných území armádou ČSR. K prvním bojům došlo v lednu 1919 při sporu s Polskem o Těšínsko. Nakonec došlo k usmíření, ale hranice přesto vede středem Těšína. Maďarská armáda se snažila obsadit Slovensko, ale ultimátem Dohody byla nucena se stáhnout. Mírovými smlouvami došlo k uznání nezávislosti i státy, které válku prohrály. Následovaly mnohé reformy systémů např.: volební právo, sociální zákony, pozemková reforma. Nová Ústava byla schválena 29. února 1920. Zahrnoval území Čech, Moravy, Českého Slezska (jižní část Slezska), Slovenska a Podkarpatské Rusi („Horní Uhry“).

Československo, 1920

Řešení státních hranic přišlo na program Nejvyšší rady mírové konference v Paříži (Versailles) 4. dubna 1919. Republiče byly přiznány historické české země (včetně Chebska) s připojením menších území Valticka a Vitorazska od Rakouska a blučínské „zeměčky“ od Německa, dále Slovensko a Podkarpatská Rus. Přesné hranice u dvou posledně jmenovaných území určila až Mírová smlouva sevreská z roku 1920.

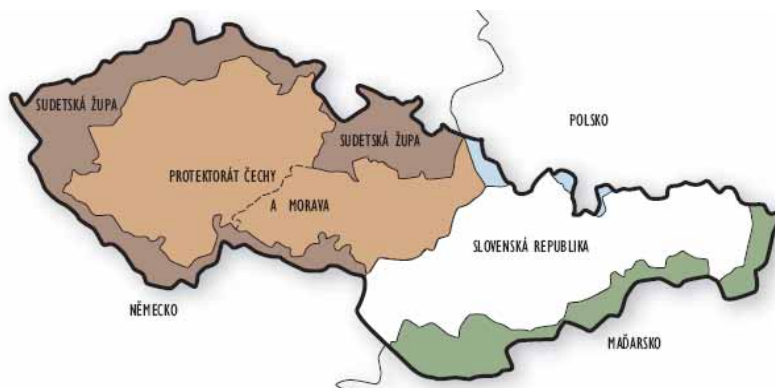
Co do národnostního složení je však čtrnáctimilionové Československo nestabilní stát. Kromě Slováků, kteří byli po většinu své historie součástí Uher, má víc než třímilionovou německou menšinu, téměř třičtvrtěmilionovou maďarskou menšinu na jižním Slovensku, polskou menšinu na severovýchodní Moravě a Rusíny na Podkarpatské Rusi.

Soužití s českými Němci bylo od počátku konfliktní. Dne 4. března 1919 došlo v Kadani k tragickému incidentu mezi německými obyvateli a českým vojskem. Výsledkem bylo 25 mrtvých a několik desítek zraněných. Čeští Němci nebyli pozváni k tvorbě definitivní ústavy z roku 1920.

V roce 1933 se v sousedním Německu dostává k moci Adolf Hitler a z Německa se stává totalitní stát. Hitlerovské Německo v roce 1938 obsazuje Rakousko, které se tímto anšlusem stává součástí tak zvané Velkoněmecké říše, a Československo se svými třemi miliony Němců, soustředěnými zejména v pohraničních oblastech státu, je další na řadě.

Hitler žádá o odstoupení pohraničního území Německu. Přestože má Československo obrannou dohodu s Francií a Sovětským svazem, tehdejší představitelé těchto zemí chtějí zabránit válce stůj co stůj. Mnichovskou dohodou z 29. září 1938 je československá vláda přinucena kapitulovat a Sudety (pohraniční oblasti Čech a Moravy) jsou přičleněny k Německu. Okleštěné Česko-Slovensko je pak 15. března 1939 zabráno německým vojskem a vyhlášen Protektorát Čechy a Morava. Den předtím Slovensko vyhlásilo nezávislost a Maďarsko zabralo Podkarpatskou Rus a část jižního Slovenska.

Československo, 1939

V posledních dvou zářijových dnech roku 1938 se v Mnichově sešli představitelé Německa, Itálie, Francie a Anglie (bez účasti zainteresované Československé republiky) a rozhodli, aby tzv. Sudety (území, kde převládala německá menšina) byly odstoupeny hitlerovskému Německu, a to během 10 dnů. Okleštěná republika však měla jen krátké trvání. Dne 15. března 1939 fašistické Německo obsadilo zbytek Československa a na druhý den vydal Hitler výnos o zřízení Protektorátu Čechy a Morava; na území Slovenska vznikl samostatný stát zcela závislý na nacistické říši. Podkarpatská Rus byla zabrána profašistickým Maďarskem.

Dne 1. září 1939 vypukla 2. světová válka. V květnu 1945, kdy válka skončila vítězstvím spojenců, bylo Československo obnoveno, i když Podkarpatská Rus byla v rozporu s některými předchozími dohodami přičleněna k Sovětskému svazu. Dochází k hromadnému odsunu Němců z pohraničních oblastí – Sudet.

Československo od července 1945

Poválečnou podobu osvobozené Československé republiky ovlivnily také politické a územní zájmy vítězných mocností, zejména Sovětského svazu. Vážným zásahem do vnitřních záležitostí Československa byla proklamace SSSR o vůli obyvatel Podkarpatské Rusi připojit se k Sovětskému svazu. S poukazem na skutečnost, že toto území bylo v 10. až 11. století součástí Kyjevské Rusi, byla Podkarpatská Rus připojena k SSSR. Stalo se tak československo-sovětskou smlouvou z 29. června 1945.

V únoru 1948 se pak díky puči v Československu chápou moci komunisté; země se stává totalitním státem a součástí sovětského bloku. Liberalizační hnutí roku 1968 známé jako

Pražské jaro bylo poraženo díky sovětské invazi v srpnu téhož roku. Následovalo období normalizace. Poměry v zemi změnila až sametová revoluce v listopadu 1989. Jako státní útvar přestalo Československo existovat 1. ledna 1993, kdy se mírovou cestou rozdělilo na Česko a Slovensko.

Československo, také Česko-Slovensko (krátce ale opakovaně). Oficiální názvy: Československá republika (uváděno také jako Republika československá, ČSR), Československá socialistická republika (ČSSR), nebo Česká a Slovenská federativní republika (ČSFR) existovala tedy od 28. října 1918 do 31. prosince 1992. Po zániku Československa vznikl problém, jaký je jednoslovný obecný název státu Česká republika. Použití názvu Čechy pro celý stát je nesprávné a na Moravě a ve Slezsku je někdy chápáno urážlivě. Jako věcně správné pojmenování celého státu je většinou odborníků označováno Česko, ovšem toto označení má celou řadu odpůrců, mnozí jej vnímají jako ošklivý novotvar (přestože jím není a bylo použito i dlouho před vznikem Československa), něco nepatřičného či cizorodého. Přesto se v posledních letech používání tohoto označení postupně prosazuje.

Ústava České republiky (zákon č. 1/1993 Sb.) je souborem právních norem deklarující základní práva občanů a definující demokratické principy České republiky jako svrchovaného, jednotného a výkonného demokratického státu. Základní lidská práva a svobody vymezené Ústavou ČR vycházejí ze skutečnosti, že každý člověk je způsobilý mít práva, a to zejména : právo na život a jeho ochranu a to již před narozením, včetně zákazu trestu smrti, právo na nedotknutelnost člověka a jeho soukromí, právo na osobní svobodu, daně a poplatky lze ukládat jen na základě zákona. Dále sem patří politická práva (právo na svobodu projevu a informace), národnostní a etnická práva, hospodářská, sociální a kulturní práva (vznik odborových organizací nezávisí na státu), právo na soudní a jinou právní ochranu (jen soud rozhoduje o vině a trestu za trestné činy). Ústava je sestavena z VIII hlav a Preambule, což je úvodní prohlášení. Ústava sestává ze základních ustanovení, stanovení moci zákonodárné, stanovení moci výkonné, stanovení moci soudní, stanovení Nejvyššího kontrolního úřadu, stanovení České národní banky a územní samosprávy ČR. Zdůraznit je zapotřebí, že v Preambuli Ústavy ČR je uvedeno : „ My, občané České republiky …,,“, tedy je zde deklarováno, že Česká republika je státem všech občanů, kteří mají uděleno státní občanství a nikoliv národa, zde žijícího, jako je tomu například na Slovensku, kde je Ústava v Preambuli započata slovy :“ My, národ slovenský…“.

Rovněž připomínám čl. 1 Ústavy ČR, kde se hovoří, že Česká republika je svrchovaný, jednotný a demokratický stát založený na úctě k právům a svobodám člověka

a občana. V čl. 2 je uvedeno, že lid je zdrojem veškeré státní moci, kterou vykonává prostřednictvím orgánů moci zákonodárné, výkonné (exekutivní) a soudní. Podstatné je rovněž, že každý občan může činit, co není zákonem zakázáno a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá. Na to navazuje čl. 2 zákona č. 2/1993 Sb., o vyhlášení listiny základních práv a svobod ve znění pozdějších změn a doplnění, kde se uvádí, že: “Státní moc lze uplatňovat jen v případech a v mezích stanovených zákonem a to způsobem, který zákon stanoví.“. Tyto věty lze tedy shrnout tím, že občan může činit vše, co mu není zákonem zakázáno a státní orgán nemůže činit nic co není výslovně zákonem uloženo. Ústavu je nutno individuálně nastudovat, jen stručně jsou některá pravidla uvedena níže.

Zákonodárná moc v ČR náleží parlamentu, který je podle Ústavy tvořen dvěma komorami a to *Poslaneckou sněmovnou a Senátem*. *Poslanecká sněmovna* (PS) má 200 poslanců volených na dobu 4 let. *Senát* má 81 senátorů volených na 6 let, přičemž každým 2 roky se má volit 1/3 senátorů. Není možné, aby někdo byl současně poslancem i senátorem. Jako *aktivní volební právo* se uvádí, že právo volit má každý občan ČR, který dosáhl věku 18 let. Jako *pasivní volební právo* se stanoví, že právo být zvolen do Poslanecké sněmovny má každý občan s právem volit a s dosaženým věkem 21 let. Do Senátu má být zvolen každý občan s právem volit a s dosaženým věkem 40 let. Komory Parlamentu jsou způsobilé se usnášet za přítomnosti alespoň 1/3 svých členů. K přijetí usnesení komory je třeba souhlasu nadpoloviční většiny přítomných poslanců nebo senátorů, nestanoví-li ústava jinak. Např. k přijetí ústavního zákona nebo mezinárodní smlouvy o lidských právech je třeba souhlasu 3/5 všech poslanců a 3/5 přítomných senátorů.

Návrhy zákonů se podávají Poslanecké sněmovně. Návrh zákona může podat poslanec, skupina poslanců, Senát, vláda nebo zastupitelstvo vyššího územního správního celku. Návrh zákona, se kterým Poslanecká sněmovna vyslovila souhlas postoupí Senátu. Senát má 30 dnů na projednání. Pokud Senát návrh zamítne Poslanecká sněmovna o něm musí znova hlasovat a takový návrh je pak přijat pouze, je-li schválen nadpoloviční většinou všech poslanců. Pozměňovací návrhy ve druhém kole nejsou přípustné. Prezident republiky má právo do 15 dnů vrátit přijatý běžný zákon. Vracení musí odůvodnit. O takovém zákonu hlasuje Poslanecká sněmovna znovu a opět platí, že takový návrh je pak přijat pouze, je-li schválen nadpoloviční většinou všech poslanců. Přijaté zákony podepisuje předseda Poslanecké sněmovny, premiér a prezident. K platnosti zákona je třeba, aby byl vyhlášen ve Sbírce zákonů ČR.

Česká republika se člení na územní jednotky, které jsou samosprávné, což znamená, že výkon správy je zde svěřen orgánům samosprávných celků a státní orgány vykonávají

správu jen ve věcech, které do jejich působnosti svěřil zákon. Základními jednotkami územní samosprávy jsou **obce**. Obec tvoří společenství občanů, které volí jako své zástupce členy **obecního zastupitelstva**, které spravuje obec. Funkční období zastupitelstva je čtyřleté. Obec je jako veřejnoprávní korporace právnickou osobou. Obec hospodaří podle svého rozpočtu, který není součástí státního rozpočtu. Obec spravuje své náležitosti samostatně (hospodaření s majetkem obce, poskytování a přijímání darů, čistota obce, ukládání sankcí podle zákona o obcích, atd.) možnost vydávat obecně závazné vyhlášky (musí být vyvěšena na úřední desce). Obecní zastupitelstvo tvoří 5 - 55 členů, podle velikosti obce, počet musí být stanoven 85 dní před volbami. **Obecní rada tvoří 5 - 11 členů**, nevolí se v obcích s méně než 15 členy zastupitelstva.

Soustava obecných soudů v České republice

I. stupeň :

- *Okresní soudy (75)*
- *Obvodní soudy v Praze (10)*
- *Městský soud v Brně*

Provádí řízení v I. stupni, ve kterém rozhoduje samosoudce nebo senát, který tvoří jeden soudce a dva přísedící. Skládají se z předsedy, místopředsedy a soudců. Jejich zasedání jsou veřejná.

II. stupeň :

- *Krajské soudy (8)*
- *Městský soud v Praze*

Provádí řízení v I. a ve II. stupni, a to ve věcech trestních a civilních. V trestních věcech řídí soudní jednání dva druhy senátu, které tvoří buď 1 soudce + 2 přísedící nebo 3 soudci. V civilních věcech rozhoduje buď samosoudce nebo senát tvořený 3 soudci. Skládají se z předsedy, místopředsedy, dalších soudců a přísedících. Jejich zasedání jsou veřejná.

III. stupeň :

- *Vrchní soudy (2)*

Provádí řízení ve II. stupni a jiných zákonem stanovených věcí, soudní jednání řídí senáty, které tvoří 3 soudci. Nachází se v Praze a Olomouci. Skládají se z předsedů, místopředsedů a soudců, kárného soudu. Jejich zasedání jsou neveřejná, ale je možné přizvat i jiné osoby.

IV. stupeň :

- *Nejvyšší soud*

Rozhoduje v senátech složených buď ze 3 soudců v běžných záležitostech nebo ze 7 soudců ve věcech politických stran, politických hnutí a kompetenčních žalob. Dále rozhoduje v rozšířených senátech složených ze 7 nebo 9 soudců, rozhoduje o postoupených věcech. Nachází se opět v Brně, skládá se z předsedy, místopředsedy a dalších soudců.

Mimo soustavu obecných soudů :

-Ústavní soud

Skládá se z 15 soudců, kteří jsou jmenováni prezidentem republiky se souhlasem Senátu. Soudcem se může stát bezúhonný občan s vysokoškolským právnickým vzděláním, nejméně 10 let činný v právnickém povolání a ve věku od 41 let. Skládá se z předsedy, 2 místopředsedů a 12 soudců. Všichni soudci tvoří plénum, které se může usnášet jeli přítomno alespoň 10 soudců, v plénu se hlasuje tajně. Pro rozhodování věcí, které nepatří do působnosti pléna, vytváří Ústavní soud ze soudců 4 tří členné senáty. Rozdělení agendy mezi senáty na dobu kalendářního roku rozděluje předseda soudu.

...podstatnou a dnes mladou generací opomíjenou součástí ústavy je také znalost státních symbolů ČR , které jsou uvedeny v čl. 14 Ústavy a blíže specifikovány zákonem č. 3/1993 Sb. o státních symbolech České republiky ve znění doplnění a změn.

Státní symboly jsou předměty, které si stát ústavou určil jako své oficiální nezaměnitelné označení. Symboly vycházejí z tradic státu a stát reprezentují. Rozlišujeme velký státní znak a malý státní znak. (v ČR máme státních 7 symbolů).

Velký státní znak

Velký státní znak je tvořen štítem se čtyřmi poli. Jednotlivá pole symbolizují historická území České republiky - Čechy, Moravu a Slezsko, čtvrté pole pak republiku jako celek. V prvním a čtvrtém poli je vyobrazen stříbrný dvouocasý lev ve skoku se zlatou zbrojí a zlatou korunou. Ve druhém poli je na modrém podkladu umístěna červeno-stříbrně šachovaná orlice se zlatou korunou. Ve třetím poli se na zlatém podkladu nachází černá orlice s červenou zbrojí a zlatou korunou, ozdobená stříbrným půlměsícem zakončeným jetelovými listy a uprostřed vybíhajícím křížkem.

Malý státní znak

Malý státní znak je tvořen jediným polem, na němž je umístěn na červeném podkladu stříbrný dvouocasý lev ve skoku se zlatou zbrojí a zlatou korunou.

Státní barvy

Státní barvy jsou bílá, červená a modrá v uvedeném pořadí.

Státní vlajka

Státní vlajka se skládá z horního bílého pruhu a dolního červeného pruhu, do nichž je vsunut žerďový modrý klín. Poměr šířky k délce je 2:3. Modrý klín zasahuje do poloviny šířky vlajky. Visí-li vlajka svisle, pak je bílý pruh vlevo a červený vpravo, modrý je vždy nahoře. Užití barvy jsou národními barvami České republiky.

Prezidentská standartta

Vlajka prezidenta republiky je čtvercového tvaru. Na bílém podkladu, olemovaným okrajem z bílých, červených a modrých plamének je umístěn velký státní znak, pod kterým je na červené stužce podložené žlutými lipovými ratolestmi bílý nápis PRAVDA VÍTEŽÍ.

Státní pečeť

Státní pečeť tvoří velký státní znak podložený lipovými ratolestmi. Okolo je vepsán nápis ČESKÁ REPUBLIKA. Státní pečeť otiskuje jen Prezident ČR

Státní hymna

Hymnou České republiky je první sloka písně "Kde domov můj" z původní české hry Fidlovačka z roku 1834. Autorem textu je Josef Kajetán Tyl, autor hudby František Škroup.

*Kde domov můj,
kde domov můj?
Voda hučí po lučinách,
bory šumí po skalínách,
v sadě skví se jara květ,
zemský ráj to na pohled!
A to je ta krásná země,
země česká, domov můj,
země česká, domov můj!*

Kde domov můj? ¹⁾

Musical score for the song "Kde domov můj?" (Fr. Škroup - J.K. Tyl). The score is in 2/4 time and G major. It includes the lyrics: "Kde domov můj? kde domov můj? Voda hučí po lučinách, bory šumí po skalínách, v sadě skví se jara květ, zemský ráj to na pohled! A to je ta krásná země, země česká, domov můj, země česká, domov můj!"

1) Vánoční píseň "FIDLOVAČKA" z r. 1834.

Státní znak České republiky, jeho předchůdci a současná podoba

Státní znak České republiky ve své dnešní podobě je výsledkem poměrně složitého vývoje, jehož počátek je možno datovat do období 12. až 13. století. Roku 1158, dle kroniky tzv. Dalimila, český kníže Vladislav II., za vojenskou pomoc proti Milánu, obdržel od císaře Friedricha I. Barbarossy královský titul a náhradou za dosavadní znak s orlicí, erb se stříbrným lvem v červeném poli.

Skutečně první doložený lev - coby symbol panující dynastie Přemyslovců - však pochází až z roku 1213 z jezdecké pečeti moravského markraběte Vladislava Jindřicha. Původně se tak jednalo o spíše přemyslovský dynastický erb, zatímco zemským symbolem zůstávala nadále tzv. svatováclavská orlice, s tím jak se středověcí panovníci snažili upevňovat své postavení, snažili se také o přednostní užívání svého erbu a tím se postupně stříbrný lev v červeném poli stal nejen symbolem dynastickým, nýbrž i zemským, kdy v této funkci přetrval až do roku 1918.

Se vznikem samostatného československého státu v říjnu 1918 vyvstala rovněž potřeba nového výsostného státního znaku vyjadřujícího nejen změnu státoprávních poměrů, ale zároveň též kontinuitu historického vývoje českých zemí s nově utvořeným státem. Na základě ankety, kancelářský oficiál Archivu ministerstva vnitra, Jaroslav Kursa připravil návrh na realizaci malého, středního a velkého státního znaku, jenž vycházely z historických zemských znaků dotčených zemí. Samotné výtvarné provedení poté následně provedl František Kysela. Existence těchto tří znaků ČSR byla potvrzena zákonem čís. 252/1920 Sb. z 30. března 1920.

Některé návrhy státního znaku ČSR

Malý státní znak ČSR

(§4. Malý znak republiky Československé jest: Na červeném štítě stříbrný dvouocasý lev ve skoku v pravo hledící, úst rozžavených, s jazykem vyplazitým, drápy a čelenkou, vše zlaté barvy, nesoucí na svých prsou červený štítek s třemi modrými vrchy, z nichž na prostředním vyšším vztyčen jest stříbrný kříž patriarší.)

Střední státní znak ČSR

(§5. Střední znak republiky Československé má dva štíty, přední a zadní. Na předním (srdečním) jest znak český: na červeném štítě stříbrný dvouocasý lev ve skoku v pravo hledící, úst rozžhavených, s jazykem vyplazitým, drápy a čelenkou, vše zlaté barvy. Zadní štít jest čtvrcený. V jeho horním pravém poli jest znak slovenský: na červeném štítě tři modré vrchy, z nichž na prostředním vyšším vztyčen jest stříbrný kříž patriarší.

V levém horním poli znak Podkarpatské Rusi: štít na zděl rozdělený, v pravém, modrém poli tři zlatá břevna, v levém, stříbrném poli stojící červený medvěd v pravo hledící. V pravém spodním poli znak moravský: na modrém štítě v pravo hledící orlice s čelenkou, stříbrně a červeně šachovaná. V levém spodním poli znak slezský: na zlatém štítě v pravo hledící černá orlice s čelenkou v červené zbroji se stříbrnou pružinou na prsou, zakončenou jetelovými trojlístkami a uprostřed zdobenou křížkem.)

Velký státní znak ČSR

(§6. Veliký znak republiky Československé skládá se ze štítu předního a zadního. Na předním jest znak český: na červeném štítě stříbrný dvouocasý lev ve skoku v pravo hledící, úst rozžhavených, s jazykem vyplazitým, drápy a čelenkou, vše zlaté barvy.

Zadní štít jest rozdělen na sedm polí třemi vodorovnými pruhy tak, že vrchní dva jsou rozpůleny, třetí spodní třikrát dělen. V horním pravém poli jest znak slovenský: na červeném štítě tři modré vrchy, z nichž na prostředním vyšším vztyčen jest stříbrný kříž patriarší. V levém horním poli znak Podkarpatské Rusi: štít na zděl rozdělený, v pravém, modrém poli tři zlatá břevna, v levém, stříbrném poli stojící červený medvěd v pravo hledící. V pravém středním poli znak moravský: na modrém štítě v pravo hledící orlice s čelenkou, stříbrně a červeně šachovaná. V levém středním poli znak slezský: na zlatém štítě v pravo hledící černá orlice s čelenkou v červené zbroji se stříbrnou pružinou na prsou, zakončenou jetelovými trojlístkami a uprostřed zdobenou křížkem. V pravém spodním poli znak Těšínska: na modrém štítě zlatá orlice v pravo hledící. Ve spodním středním poli znak Opavska: štít červeně a bíle rozpůlený. V levém spodním poli znak Ratibořska: štít rozpůlený, v pravém modrém poli zlatá orlice s čelenkou v pravo hledící, levé pole bílé a červeně rozpůlené.)

Protektorát Čechy a Morava

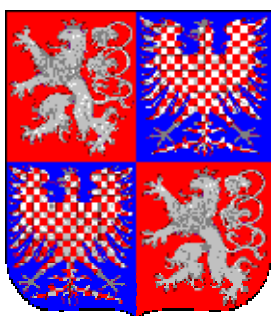
Pomnichovská Česko-Slovenská republika pak z této trojice státních znaků (jako výraz autonomního uspořádání státu) používala pouze střední státní znak. V době německé okupace, za existence Protektorátu Čechy a Morava, byl z prsou lva odstraněn srdeční štítek a nadále byly používány pouze dva znaky - malý a větší a to na základě vládního nařízení č. 222/1939 Sb. ze dne 19. září 1939.

Malý protektorátní znak

(§4. Menší znak Protektorátu Čechy a Morava jest: Na červeném štítě stříbrný dvouocasý lev ve skoku vpravo hledící, úst rozžavených, s jazykem vyplazitým, čelenkou a zbrojí, vše zlaté barvy.)

Větší protektorátní znak

(§5. Větší znak Protektorátu Čechy a Morava má štít čtvrcený. V jeho pravém horním a levém spodním poli jest znak český: na červeném štítě stříbrný dvouocasý lev ve skoku vpravo hledící, úst rozžavených, s jazykem vyplazitým, čelenkou a zbrojí, vše zlaté barvy. V levém horním a pravém spodním poli znak moravský: na modrém štítě orlice vpravo hledící, stříbrně a červeně šachovaná, s čelenkou a zbrojí, vše zlaté barvy.)

S osvobozením Československa roku 1945 byl do praxe uveden již jen malý státní znak, s výjimkou prezidentské standardy, kde se udržel velký státní znak, doplněný o devizu Pravda vítězí. Ústava 9. května z roku 1948 sice stanovila, že státní znak a vlajku upravuje zákon (§169), žádný zákon v tomto znění však nebyl vydán. Teprve zákon ze 17. listopadu 1960 čís. 163 ustanovil nový státní znak (dle návrhu M. Hegara), jenž měl odrážet tzv. "dobudování socialismu" v Československu. Šlo spíše o emblém, který odporoval heraldickým pravidlům, byť alespoň zachoval český zemský symbol - lva.

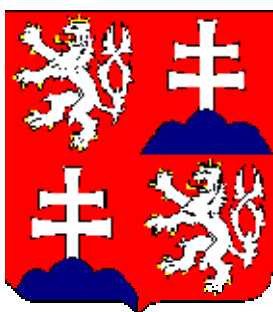
Státní znak ČSSR

(§1. Státní znak Československé socialistické republiky tvoří červený štít tvaru husitské pavězy s pěticípou hvězdou v horní části, na kterém je bílý dvouocasý lev nesoucí na hrudi červený štítek s modrou siluetou Kriváně a vatrou zlaté barvy. Kresba znaku je zlatá.)

Změna politického klimatu spojená s pádem totalitního systému moci v Československu po listopadu roku 1989 si pochopitelně vyžádala změnu státního znaku, který měl nejen vyjádřit obnovu demokratických zásad, kontinuitu historického vývoje, nýbrž i vystihnout federativní uspořádání československého státu. Po velmi složitých jednáních byl konečně ústavním zákonem č. 102/1990 Sb. z 20. dubna 1990 zaveden Státní znak České a Slovenské federativní republiky, když národní rady obou republik nejdříve schválily národní znaky. Česká národní rada zákonem čís. 68/1990 Sb. z 13. března 1990 znak malý a znak velký, podle návrhů Jiřího Loudy a Slovenská národní rada, jenž o podobě slovenského znaku rozhodla již 1. března 1990 zákonem čís. 50/1990 Sb.

Státní znaky České a Slovenské federativní republiky 1990 - 1993

(Čl. 2/§1 Státní znak České a Slovenské Federativní Republiky tvoří čtvrcený štít, ve kterém v prvním a čtvrtém červeném poli je stříbrný dvouocasý řvoucí lev ve skoku vpravo hledící, se zlatými drápy, zlatým vyplazeným jazykem a zlatou heraldickou korunou. Ve druhém a třetím červeném poli je stříbrný dvojitý kříž vztyčený na středním vyvýšeném vršku modrého trojvrší. Čtvrcení znaku je vyznačeno stříbrnou linkou.)

Velký a malý znak České republiky

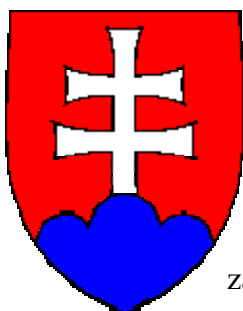

(Čl. 1/§1 Velký státní znak České republiky tvoří čtvrcený štít, ve kterém v prvním a čtvrtém červeném poli je stříbrný dvouocasý řvoucí lev ve skoku vpravo hledící se zlatými drápy, zlatým vyplazeným jazykem a zlatou heraldickou korunou. Ve druhém modrém poli je stříbro červeně šachovaná orlice vpravo hledící se zlatým zobákem, zlatými pařáty a zlatou heraldickou korunou. Ve

třetím zlatém poli je černá orlice vpravo hledící s červeným zobákem, červenými pařáty, zlatou heraldickou korunou a stříbrnou pružinou na prsou zakončenou jetelovými trojlísky a uprostřed zdobenou křížkem.

Čl. 1/§ 2 Malý státní znak České republiky tvoří červený štít, na kterém je stříbrný dvouocasý řvoucí lev ve skoku vpravo hledící se zlatými drápy, zlatým vyplazeným jazykem a zlatou heraldickou korunou.)

(Čl. 2/§1 Štátny znak Slovenskej republiky tvorí na červenom ranogotickom štíte dvojité strieborný kríž vztýčený na strednom vyvýšenom vršku modrého trojvršia.)

S rozpadem československé federace, Česká národní rada zákonem čis. 3/1993 Sb. ze 17. prosince 1992 převzala oba státní znaky České republiky jako státní znaky samostatné České republiky, pouze u malého znaku byl španělský štít pozměněn na gotický.

Velký znak České republiky od roku 1993

(§2/1 Velký státní znak tvoří čtvrcený štít, v jehož prvním a čtvrtém červeném poli je stříbrný dvouocasý lev ve skoku se zlatou korunou a zlatou zbrojí. Ve druhém modrém poli je stříbrno - červeně šachovaná orlice se zlatou korunou a zlatou zbrojí. Ve třetím zlatém poli je černá orlice se stříbrným půlměsícem zakončeným jetelovými trojlísky a uprostřed s křížkem, se zlatou korunou a červenou zbrojí.)

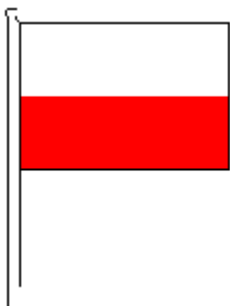
Malý znak České republiky

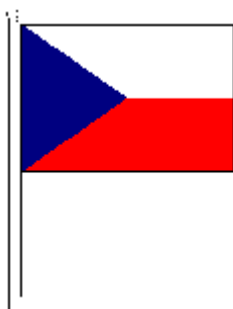
(§2/3 Malý státní znak tvoří červený štít, v němž je dvouocasý lev ve skoku se zlatou korunou a zlatou zbrojí.)

Historie státní vlajky

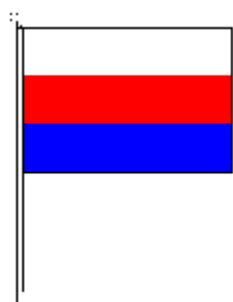
Tak jako současný státní znak České republiky prošel složitým vývojem, obdobně tomu bylo (byť v méně komplikované podobě) i se státní vlajkou ČR.

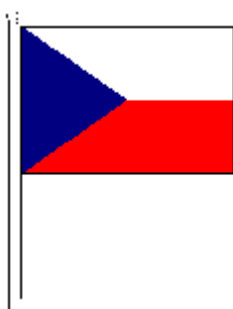
Původním zemským výsostným symbolem byl bílo-červený praporek, který po krátký čas, po vzniku samostatného Československa, byl užíván jako nová státní vlajka právě vzniklého státu. Pro odpor především slovenské politické scény a podobnost s výsostnými symboly Polska a rakouské republiky byl tento původní český zemský symbol nahrazen novou státní vlajkou, jejímž autorem se stal Jaroslav Kursa, autor i nových čs. státních znaků.

Samotná vlajka Československé republiky byla ústavním zákonem tvořena ze spodního pole červeného a vrchního pole bílého, mezi něž byl vsunut modrý klín od žerdi do středu vlajky, při čemž poměr vlajkové šířky k její délce byl dán 2:3 a délka klínu se rovnala polovině vlajkové délky.

S německou okupací byla na zásah okupační moci tato vlajka nahrazena novou protektorátní vlajkou, tvořenou třemi vodorovnými, stejně širokými pruhy v pořadí bílá, červená a modrá barva.

Zahraniční odboj si poté podržel původní čs. státní vlajku, jejíž podobu nezměnila žádná z budoucích politických či státoprávních změn postihujících československý stát v tomto období a posléze se stala i státní vlajkou samostatné České republiky

Pouze v roce 1990 v rámci konstituování ČSFR jak Česká tak Slovenská národní rada zavedly příslušnými zákony (ČNR zák. č. 67/1990 Sb. a SNR zák. č. 50/1990 Sb.) státní vlajky národních republik, které navázaly na kontinuitu původních zemských symbolů. ČR tak zavedla státní vlajku složenou ze dvou stejně širokých pruhů, spodního červeného a

vrchního bílého, při poměru šířky vlajky k délce 2:3. Stejný poměr stran, tj. 2:3 měla i státní vlajka Slovenské republiky tvořená třemi stejně širokými vodorovnými pruhy, v pořadí svrchní bílý, prostřední modrý a spodní červený.

Česká republika

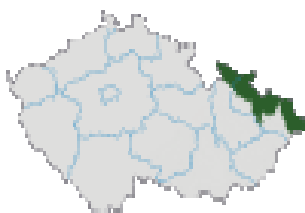
Rozloha:	78 864 km ²
Počet obyvatel:	10 230 060 (dle sčítání lidu, březen 2001)
Úřední jazyk:	čeština
Politický systém:	parlamentní republika
Měnová jednotka:	1 koruna česká (Kč)
Hlavní město:	Praha
Správní členění:	14 krajů
Náboženství:	převládá římsko-katolická víra (39,2 %), vysoké procento obyvatel bez vyznání (39,7 %)

Česká republika je vnitrozemským státem, který se nachází uprostřed mírného pásu severní polokoule ve střední části Evropy a zaujímá území historických zemí Čech, Moravy a části Slezska. Státní hranice tvoří sousedství s Polskem (761,8 km), Německem (810,3 km), Rakouskem (466,3 km) a Slovenskem (251,8 km). Z fyzicko-geografického hlediska leží Česká republika na rozhraní dvou horských soustav Českého masivu a Západních Karpat. Územím České republiky prochází hlavní evropské rozvodí oddělující povodí Severního, Baltského a Černého moře.

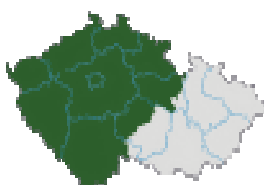
Státní moc je v České republice vykonávána prostřednictvím orgánů moci zákonodárné, výkonné a soudní. V čele republiky stojí prezident, kterého volí na společné schůzi obě komory parlamentu na období pěti let. Moc zákonodárnou tvoří Parlament České republiky – nejvyšší zákonodárný orgán; má dvě komory – Poslaneckou sněmovnu a Senát. Rozložení politických sil v Parlamentu České republiky je výsledkem svobodných voleb. Moc výkonnou tvoří : prezident republiky (hlava státu) a vláda (nejvyšší výkonný orgán státní moci, jmenuje ji a odvolává prezident republiky, ze své činnosti je odpovědná Parlamentu České republiky). Vláda se skládá z předsedy vlády, místopředsedů vlády a ministrů. Moc soudní vykonávají jménem republiky nezávislé soudy prostřednictvím nezávislých soudců. Působnost a organizace soudů je stanovena zákonem a její schéma je obsahem tohoto studijního materiálu. **Správní rozdělení republiky:** územní samosprávné celky, tedy 14 krajů (vyšší územněsprávní celky) a 6258 obcí (základní územní jednotky).

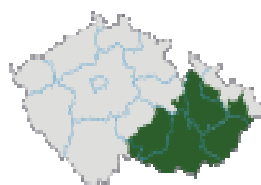
Slezsko

Čechy

Morava

VŠB – TU Ostrava a Fakulta bezpečnostního inženýrství se nachází sídlem v Ostravě, která je z větší části ve Slezsku. Vzhledem k tomu, že tzv. Slezsko není pro mnoho osob polohově známo zaměřím se na něj. Slezsko (pol. Śląsk , něm. Schlesien) je historické území, rozkládající se v současnosti zčásti v Polsku (většina území), zčásti v Česku a osada Pechern a dvě enklávy severozápadně od města Bad Muskau leží i v Německu. Až do roku 1742 patřilo celé Slezsko k zemím Koruny České. V té době bylo metropolí Slezska město Vratislav. Po roce 1742 se pak jeho území v různých historických obdobích dělilo na několik částí s proměnlivým rozsahem (České Slezsko, Pruské Slezsko a Polské Slezsko). České Slezsko má rozlohu: 4 452 km² (historické), počet obyvatel: asi 1 milion.

Významné slezské obce: Bílovec, Bohnumín, Bruntál, Český Těšín, Frýdek, Háj ve Slezsku, Havířov, Hlučín, Hrabyně, Hradec nad Moravicí, Jablunkov, Javorník, Jeseník, Karviná, Klimkovice, Kravaře, Krnov, Město Albrechtice, Nošovice, Odry, Opava, Orlová, Osoblaha, Ostrava (Slezská), Studénka, Sudice, Třinec, Vítkov, Vrbno, Zlaté Hory.

Historický exkurz Slezska:

- 1356 - Karel IV. 9. října přivtělil Slezsko ke Koruně České
- 1742 - Rakousku zůstala jen malá jižní část Slezska s centrem Opavou
- 1782 - Rakouské Slezsko spojeno s Moravou
- 1849 - Rakouské Slezsko odděleno od Moravy jako země rakouské monarchie
- 1920 - Po vzniku ČSR k Slezsku připojeno Hlučínsko a část Těšínska
- 1928 - Slezsko připojeno k Moravě - země Moravkoslezská
- 1938 - Většina Slezska obsazena v říjnu německou armádou, Hlučínsko připojeno k Říši, zbytek Slezska součástí Sudet
- 1945 - K československému Slezsku připojena další území v rozsahu expozitury ZNV v Moravské Ostravě
- 1949 - Slezsko rozděleno mezi Ostravský kraj a Olomoucký kraj ČSR
- 1960 - Slezsko začleněno do Severomoravského kraje ČSR
- 2000 - Slezsko znovu rozděleno mezi Ostravský kraj a Olomoucký kraj ČR
- 2001 - Od 31. května změněn název Ostravského kraje na Moravkoslezský kraj
- 2005 - Od 1. ledna převedeny obce Huzová, Moravský Beroun a Norberčany z Moravkoslezského do Olomouckého kraje

Mapa českého Slezska:

Území mezi soutokem řek Odry a Ostravice se na předložené mapce nachází na Moravě, všechno ostatní je ve Slezsku.

Ostrava leží na okraji oblasti lašského nářečí a je poznamenána blízkostí Polska. Tedy ostravské nářečí odvozeno z lašského nářečí. V tomto nářečí psal veršovánky např. Fran Směja : *“Kdo chce chovat kury, něsmi něchat’ v plotě d’ury, bo to potem kura šeda místo doma šedzi u sušeda“*. **Lašsko** je oblast rozprostírající se po obou březích řeky Ostravice, Odry, Lubiny, Ondřejnice, Jičínky a Sedlnice. Územně se jedná o nejednotlivou oblast mezi městy Frýdek-Místek, Frýdlant nad Ostravicí, Frenštát pod Radhoštěm, Nový Jičín a Kopřivnice. Etymologicky nelze název Lašska blíže určit, než že je odvozen ze jména kmene Lachů. Geografickým centrem Lašska jsou Hukvaldy – rodiště Leoše Janáčka. V minulosti patřilo území Lašska pod správu Těšínského knížectví. Neplést si původní ostravské nářečí s „brigádnickým slangem“ vzniklým v letech 1953 až 1956 na základě nářečí brigádníků z východního Slovenska a okolí Prahy ve směsi s již uvedeným ostravským nářečím. Tímto způsobem je také psán tzv. Ostravak Ostravski, který by výše uvedenou veršovánku pravděpodobně popsal slovy : *“Ku-va, Pepa, zavirej si te kury, jinak jim nakopu do řiti...“*.

Dalším již uvedeným ústavním zákonem je **Listina základních práv a svobod**, která je součástí ústavního pořádku České republiky (zákon č. 2/1993 Sb.), od níž se odvozují následující právní úpravy. Lidská práva a svobody jsou všeobecnou a nedotknutelnou hodnotou, je uznávána nezrušitelnost přirozených práv člověka, jakožto občana a svrchovanost zákona. Zakotvuje se zde princip, že omezení základních práv a svobod je možné jen pouze na základě zákona. Listina základních práv a svobod garantuje:

- právo na život (čl. 6). V rámci řešené problematiky se vztahuje k ochraně života osob nacházejících se v chráněném objektu nebo podniku či v souvislosti se zajišťováním ochrany jiných bezpečnostních zájmů podniku;
- nedotknutelnost osoby a jejího soukromí (čl. 7) a osobní svobodu, (čl. 8);
- právo na zachování lidské důstojnosti, osobní cti, dobré pověsti a na ochranu jména, jakož i ochranu při nedovoleném zasahování do soukromí neoprávněným shromažďováním, zveřejňováním nebo zneužíváním údajů o své osobě (čl. 10);
- právo vlastnit majetek (čl. 11), resp. z tohoto článku vyplývá, že vlastní-li někdo majetek, pak ostatní mají povinnost tato majetková práva respektovat;
- nedotknutelnost obydlí (čl. 12), není dovoleno do něj vstoupit bez souhlasu toho, kdo v něm bydlí;
- právo zaručení listovního tajemství, tajemství jiných písemností a záznamů, s výjimkou, které stanoví zákon, a zaručení tajemství podávané telefonem, telegrafem a podobným způsobem (čl. 13);
- právo na informace (čl. 17). Právo na informace má každý občan a přeneseně i organizace. Opatřování informací se děje buď přímo oprávněnou osobou, nebo prostřednictvím osoby, která jej zastupuje (např. soukromá bezpečnostní agentura).

Ústavní zákon o bezpečnosti České republiky (č. 110/1998 Sb., ve znění pozdějších předpisů) stanovuje, že základní povinností státu je zajištění svrchovanosti a územní celistvosti České republiky, ochrana jejích demokratických základů a ochrana životů, zdraví a majetkových hodnot.

Občanský zákoník (zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů) uvádí, že vlastník je v mezích zákona oprávněn předmět svého vlastnictví držet, používat jeho plody a užitky a nakládat s ním (§ 123). Vlastník má právo na ochranu proti tomu, kdo do jeho vlastnických práv neoprávněně zasahuje (§ 126). Fyzická osoba má právo na ochranu své osobnosti, zejména života a zdraví, občanské cti a lidské důstojnosti, jakož i soukromí, svého jména a projevů osobní povahy (§ 11). Jestliže hrozí neoprávněný zásah do práv bezprostředně, může jej ten, kdo je takto ohrožen, přiměřeným způsobem zásah sám odvrátit (§ 6). Každý je povinen počínat si tak, aby nedošlo ke škodám na zdraví, na majetku (§ 415). Komu hrozí škoda, je povinen k jejímu odvrácení zakročit způsobem přiměřeným okolnostem ohrožení (§ 417). Kdo způsobil škodu, když odvracel přímo hrozící nebezpečí,

kteřé sám nevyvolal, není za ni odpovědný, ledaže bylo možno toto nebezpečí za daných okolností odvrátit jinak, anebo jestliže je způsobený následek zřejmě stejně závažný nebo ještě závažnější než ten, který hrozil. Rovněž neodpovídá za škodu, kdo ji způsobil v nutné obraně proti hrozícímu nebo trvajícímú útoku (§ 418). Každý odpovídá za škodu, kterou způsobil porušením právní povinnosti. Odpovědnosti se zproští ten, kdo prokáže, že škodu nezavinil (§ 420).

Trestní zákon (zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon ve znění pozdějších předpisů). Účelem trestního zákona je chránit zájmy společnosti, ústavní zřízení České republiky, práva a oprávněné zájmy fyzických a právnických osob. Popisuje některé okolnosti vylučující protiprávnost: [10]. Pro činnost bezpečnostních pracovníků jsou důležité okolnosti vylučující protiprávnost. Jde zejména o:

Nutnou obranu (§ 13): „Čin jinak trestný, kterým někdo odvrací přímo hrozící nebo trvajícímú útok na zájem chráněný tímto zákonem, není trestným činem. Nejde o nutnou obranu, byla-li obrana zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku“. K jednání v nutné obraně je oprávněn jednat kdokoliv, musí jít však o útok, nebo hrozbu útoku ze strany člověka a útok musí přímo hrozit nebo trvat.

Krajní nouzi (§14): „Čin jinak trestný, kterým někdo odvrací nebezpečí přímo hrozícímú zájmu chráněného tímto zákonem, není trestným činem. Nejde o krajní nouzi, jestliže bylo možno toto nebezpečí za daných okolností odvrátit jinak anebo způsobený následek je zřejmě stejně závažný nebo ještě závažnější než ten, který hrozil.“ Kdokoliv je oprávněn jednat v krajní nouzi, odvrací-li nebezpečí, které přímo hrozí zájmu chráněnému trestním zákonem a nezáleží na tom, zda jde o ohrožení zájmu vlastních nebo cizích. Při krajní nouzi dochází ke střetu dvou právem chráněných zájmů, kdy na ochranu jednoho chráněného zájmu je možno obětovat chráněný zájem jiný.

Oprávněné použití zbraně (§ 15): „Trestný čin nespáchá ten, kdo použije v mezích zmocnění příslušných zákonných předpisů.“ Týká se určitých osob (voják, policista a další).

K okolnostem vylučující protiprávnost dále patří Svolení poškozeného na základě občanského zákoníku. Jednání je dovolené, jestliže se jedná o zájmy, o nichž může poškozený sám rozhodovat a netýká se to zájmu společnosti a ostatních občanů. Svolení musí být vážné, dobrovolné, srozumitelné, ale ne nutně výslovné; nesmí být vylákáno lstí. Svolení uděluje osoba, která je schopna učinit závazný projev vůle a svolení je dáno před činem nebo nejpozději s tímto činem. Svolení se zpravidla týká majetku ve vlastnictví občanů. Ve vztahu

k životu a zdraví se nevyklučuje trestní odpovědnost. Další okolností je plnění zákonné povinnosti nebo rozkazu. Každý, komu hrozí nebezpečí, ho není povinen snášet. Je však nepřipustné, aby se toho dovolával příslušník ozbrojených sil a bezpečnostních sborů při plnění služební přísahy v souvislosti s plněním rozkazu a to i v případě, že by byl ohrožen jeho život. Odmítnout lze jen plnění rozkazu zločinné povahy. Mezi další okolnosti vylučující protiprávnost patří výkon práva a povolání, riziko ve výrobě a výzkumu a lékařský zákrok podle nejnovějších poznatků lékařské vědy (například amputace).

Skutkové podstaty trestných činů pokrývající „výhrůžky“

Šíření poplašné zprávy podle § 199 odst. 2 trestního zákona. Potrestán bude ten, kdo poplašnou zprávou, ač ví, že je nepravdivá a může vyvolat opatření vedoucí k nebezpečí vážného znepokojení alespoň části obyvatelstva nějakého místa, sdělí podniku, organizaci, policejnímu orgánu, jinému státnímu orgánu, nebo hromadnému informačnímu prostředku. Přísněji bude pachatel potrestán, pokud se jedná o jednání opětovné, vážnou poruchu v provozu, činnosti, nebo jiný zvlášť závažný následek. Trestnost činu zaniká účinnou lítostí.

Násilí proti skupině obyvatel a proti jednotlivci dle § 196 odst. 1 trestního zákona. Potrestán bude ten, kdo skupině obyvatel vyhrožuje usmrcením, ublížením na zdraví, způsobením škody velkého rozsahu (nejméně 5 mil. Kč). V § 196 odst. 2 se uvádí, že dále bude potrestán ten, kdo užije násilí proti skupině obyvatel nebo jednotlivci nebo jim vyhrožuje stejně jako v předchozím odstavci pro jejich politické přesvědčení, národnost, rasu, vyznání atd. V § 197a je uvedeno, že dále bude potrestán ten, kdo jinému (jednotlivci) vyhrožuje usmrcením, těžkou újmou na zdraví, nebo jinou těžkou újmou, takovým způsobem, že to může vzbudit důvodnou obavu.

Vydírání dle § 235 trestního zákona. Pachatel používá pohrůžky k vynucení určitého chování. Potrestán bude ten, kdo jiného násilím, pohrůžkou násilí nebo pohrůžkou jiné těžké újmy nutí, aby něco konal, opominul.

Útok na státní orgán dle § 154 trestního zákona. Potrestán bude ten, kdo jinému vyhrožuje usmrcením, ublížením na zdraví nebo způsobením škody velkého rozsahu v úmyslu působit na výkon pravomoci státního orgánu pro výkon státního orgánu.

Útok na veřejného činitele dle § 156 trestního zákona. Potrestán bude ten, kdo jinému vyhrožuje usmrcením, ublížením na zdraví nebo způsobením škody velkého rozsahu v úmyslu působit na výkon pravomoci veřejného činitele pro výkon veřejného činitele. Předmětem útoku je jednatel – veřejný činitel.

Teroristický útok dle § 95 trestního zákona. Speciální trestný čin k vydírání a obecnému ohrožení s velice složitou skutkovou podstatou. Úmyslem pachatele je zde poškodit ústavní zřízení nebo obranyschopnost republiky, dále narušit nebo zničit základní politické, hospodářské nebo sociální struktury republiky nebo mezinárodní organizace. Dále závažným způsobem zastrašit obyvatelstvo a protiprávně přinutit vládu nebo jiný státní orgán nebo mezinárodní organizaci, aby něco konala, opominula nebo trpěla a provede útok ohrožující život nebo zdraví člověka s cílem způsobit smrt nebo těžkou újmu na zdraví. Pachatel provede únos, zničí nebo poškodí ve větší míře veřejné zařízení, naruší nebo přeruší dodávku vody, el. energie, zmocní se letadla, lodi, užije výbušninu, jadernou, chemickou, biologickou zbraň, vydá lidi v nebezpečí smrti, těžké újmy na zdraví, majetek v nebezpečí škody velkého rozsahu tím, že způsobí požár, povodeň, škodlivý účinek výbušnin. Trestného činu se dopouští také ten, kdo takovým jednáním vyhrožuje.

Obecné ohrožení dle § 179 trestního zákona. Potrestán bude ten, kdo vydá lidi v nebezpečí smrti nebo těžké újmy na zdraví nebo cizí majetek v nebezpečí škody velkého rozsahu tím, že způsobí obecné nebezpečí, požár, povodeň, škodlivý účinek výbušnin, plynu, elektřiny nebo jiných podobně nebezpečných látek nebo sil jiného podobného nebezpečného jednání.

Trestní řád (zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů) v § 76 odst. 2 uvádí, že kdokoli (pracovník soukromé či podnikové bezpečnostní služby stejně, jako kterýkoliv jiný občan) může osobu, která byla přistižena při trestném činu, zadržet, je-li to nezbytně třeba k zajištění její totožnosti, k zamezení útěku nebo k zajištění důkazů. Je však povinen zadrženou osobu neprodleně odevzdat státnímu zástupci vyšetřovateli, vyhledávacímu orgánu, orgánu policie, nebo u příslušníka ozbrojených sil, správci posádky. Nelze-li takovou osobu ihned předat, je třeba některému z uvedených orgánů omezení osobní svobody bez odkladu oznámit.

Zákon o ochraně utajovaných informací a personální bezpečnosti a o změně některých zákonů (č. 412/2005 Sb., ve znění pozdějších předpisů) definuje utajovanou informaci jako skutečnost, se kterou by neoprávněné nakládání mohlo způsobit újmu zájmům České republiky nebo zájmům, k jejichž ochraně se Česká republika zavázala, nebo by mohlo být pro tyto zájmy nevýhodné a která je uvedena v seznamu utajovaných informací. Zákon zařazuje utajované informace do čtyř stupňů utajení: přísně tajné, tajné, důvěrné, vyhrazené. Tento zákon vymezuje hlavní oblasti, ve kterých se utajované informace vyskytují a stanoví povinnosti, jak s nimi mají organizace a fyzické osoby nakládat. Zabývá se ochranou osob,

objektů a předmětů a specifikuje zabezpečení objektů kombinací bezpečnostních opatření, jako je fyzická ochrana, technické prostředky, režimové a administrativní opatření a další.

Zákoník práce (zákon č. 262/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů) definuje v části páté, hlavě I., povinnosti zaměstnavatele vytvářet podmínky pro bezpečné, nezávadné a zdravé neohrožující pracovní prostředí vhodnou organizací bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a přijímáním opatření k prevenci rizik (§ 101). Prevencí rizik se zde rozumí všechna opatření vyplývající z právních a ostatních předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a z opatření zaměstnavatele, která mají za cíl předcházet rizikům, odstraňovat je nebo minimalizovat působení neodstranitelných rizik (§ 102 odst. 2). Zaměstnavatel je povinen vyhledávat rizika, zjišťovat jejich příčiny a zdroje a přijímat opatření k jejich odstranění (§ 102 odst. 3). Nelze-li rizika odstranit, je zaměstnavatel povinen je vyhodnotit a přijmout opatření k omezení jejich působení tak, aby ohrožení bezpečnosti a zdraví zaměstnanců bylo minimalizováno (§ 102 odst. 4). Zaměstnavateli je uloženo omezování vzniku rizik u zdroje jejich původu (§ 102 odst. 5 písm. a, b)

Zaměstnanci nepožívat alkoholické nápoje a nezneužívat jiné návykové látky na pracovištích zaměstnavatele a v pracovní době i mimo tato pracoviště, nevstupovat pod jejich vlivem na pracoviště zaměstnavatele a nekouřit na pracovištích a v jiných prostorách, kde jsou účinkům kouření vystaveni také nekuřáci. Zákaz požívání alkoholických nápojů se nevztahuje na zaměstnance, kteří pracují v nepříznivých mikroklimatických podmínkách, pokud požívají pivo se sníženým obsahem alkoholu, a na zaměstnance, u nichž požívání těchto nápojů je součástí plnění pracovních úkolů nebo je s plněním těchto úkolů obvykle spojeno (§ 106 odst. 4 písm. e) a podrobit se na pokyn oprávněného vedoucího zaměstnance písemně určeného zaměstnavatelem zjištění, zda není pod vlivem alkoholu nebo jiných návykových látek (§ 106 odst. 4 písm. i). Zaměstnavatel je povinen neustále kontrolovat dodržování těchto nařízení a to zahrnuje také kontrolu vnášení alkoholu a návykových látek na pracoviště a umožňuje to bezpečnostní službě prohlídku zaměstnanců, zda tyto alkoholické nápoje a látky nevnašejí do objektu.

Zákon o ochraně osobních údajů (zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů) zabraňuje neoprávněnému nakládání s osobními údaji a jejich zneužití. V rozsahu působnosti tohoto zákona stanoví, kdo je oprávněn ověřovat osobní údaje a jak s nimi musí nakládat, aby nemohly být zneužity.

Dále jsou to tyto vyhlášky Národního bezpečnostního úřadu: vyhláška č. 339/1999 Sb., o objektové bezpečnosti, ve znění pozdějších předpisů a změn. Vyhláška Národního bezpečnostního úřadu č. 348/2002 Sb., o bezpečnostní způsobilosti fyzických osob, ve znění pozdějších předpisů a změn, Vyhláška Národního bezpečnostního úřadu č. 136/2001 Sb. o zajištění kryptografické ochrany utajovaných skutečností, provádění certifikace kryptografických prostředků a náležitostech certifikátu, ve znění pozdějších předpisů a změn. Vyhláška Národního bezpečnostního úřadu č. 56/1999 Sb., o zajištění bezpečnosti informačních systémů nakládajících s utajovanými skutečnostmi, provádění jejich certifikace a náležitostech certifikátu, ve znění pozdějších předpisů a změn, Vyhláška Národního bezpečnostního úřadu č. 12/1999 Sb., o zajištění technické bezpečnosti utajovaných skutečností a certifikaci technických prostředků, ve znění vyhlášky č. 337/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů a změn, Vyhláška Národního bezpečnostního úřadu č. 263/1998 Sb., kterou se stanoví způsob a postup ověřování bezpečnostní spolehlivosti organizace, ve znění pozdějších předpisů a změn, Vyhláška Národního bezpečnostního úřadu č. 245/1998 Sb., o osobnostní způsobilosti a vzorech tiskopisů používaných v oblasti personální bezpečnosti, ve znění pozdějších předpisů a změn.

Další vybrané právní normy ochrany objektů (obyvatelstva)

V souladu s bezpečnostní strategií se vláda ČR zavázala k vytváření podmínek pro připojení se k projektům či systémům, které budou schopny poskytnout ochranu území státu. V reakci na události 11. září 2001 v USA byl vypracován Národní akční plán boje proti terorismu, jehož cílem je maximální snížení zranitelnosti České republiky vůči teroristickým útokům namířeným proti jejímu teritoriu nebo jejím zájmům v zahraničí a celému spektru teroristických činů. Připravenost orgánů ochrany obyvatelstva a bezpečnostních složek ČR zajišťují legislativní opatření v podobě zákonů o krizovém řízení a o ochraně zdraví obyvatelstva a dalších souvisejících právních opatření.

Zákon o krizovém řízení a o změně některých zákonů (č. 240/2000 Sb., krizový zákon, ve znění pozdějších předpisů) ustanovuje práva a povinnosti organizačních jednotek státu, orgánů územních samosprávných celků, fyzických a právnických osob při přípravě na krizové situace, které nesouvisejí se zajišťováním obrany České republiky před vnějším napadením a při jejich řešení.

Zákon o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů (č. 239/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů) vymezuje integrovaný záchranný systém.

Stanoví složky integrovaného záchranného systému a jejich působnost. Dále stanoví působnost a pravomoc státních orgánů a orgánů územních samosprávných celků, práva a povinnosti právnických a fyzických osob při přípravě na mimořádné události a při záchranných a likvidačních pracích a při ochraně obyvatelstva před a po dobu vyhlášení krizového stavu. Integrovaný záchranný systém se použije v přípravě na vznik mimořádné události a při potřebě provádět současně záchranné a likvidační práce dvěma anebo více složkami integrovaného záchranného systému.

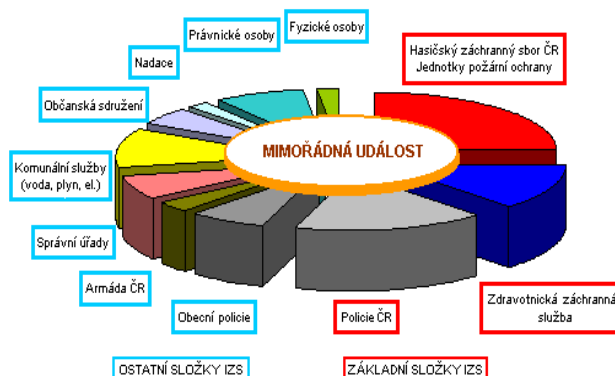
Integrovaný záchranný systém je systém pro koordinaci záchranných a likvidačních prací při vzniku mimořádných událostí. Integrovaný záchranný systém koordinuje:

- záchranné a pohotovostní služby a sbory (hasiči, zdravotnická záchranná služba, pohotovostní komunální služby,...),
- bezpečnostní a ozbrojené síly (Policie ČR, obecní policie, Armáda ČR,...),
- s územními popř. ústředními správními úřady.
- Počítá se také s tím, že využije (neboli integruje) ke spolupráci při záchranných a likvidačních pracích i:
  - **právnické osoby** - zde může jít o věcné zdroje, které jsou poskytnuty dobrovolně nebo povinně na základě žádosti o věcnou pomoc nebo z hlediska povinnosti toho, kdo způsobil havárii, nebo činnost občanských sdružení se záchranářským nebo humanitárním zaměřením.
  - odborníky z řad **fyzických osob**.

Jde o to, využít pro záchranné a likvidační práce v **potřebný okamžik každého**, kdo je provádět záchranné a likvidační práce povinen, kdo pomoci může a kdo pomoci chce. **Integrace** spočívá v tom, že jednotlivé zdroje - materiální, lidské, ale i právní, se spojují k provedení záchrany nebo likvidace s cílem jejich co nejúčinnějšího a nejehospodárnějšího využití. **IZS tedy není organizací** v podobě instituce, ale jen a především vyjádřením pravidel spolupráce (i když určité orgány, které zajišťují koordinaci má a mít musí).

Složky integrovaného záchranného systému se dělí na základní a ostatní. Základními složkami IZS jsou Hasičský záchranný sbor ČR, jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí okresu jednotkami požární ochrany, zdravotnická záchranná služba a Policie ČR. Základní složky IZS zajišťují nepřetržitou pohotovost pro příjem ohlášení vzniku mimořádné události, její vyhodnocení a neodkladný zásah v místě mimořádné události. Za tím účelem rozmisťují své síly a prostředky po celém území ČR.

Ostatními složkami IZS jsou vyčleněné síly a prostředky ozbrojených sil, ostatní ozbrojené bezpečnostní sbory, ostatní záchranné sbory, orgány ochrany veřejného zdraví, havarijní, pohotovostní, odborné a jiné služby, zařízení civilní ochrany, neziskové organizace a sdružení občanů, která lze využít k záchranným a likvidačním pracím. Ostatní složky IZS poskytují při záchranných a likvidačních pracích plánovanou pomoc na vyžádání. V době krizových stavů se stávají ostatními složkami IZS také odborná zdravotnická zařízení na úrovni fakultních nemocnic pro poskytování specializované péče.

Zákon o zajištění obrany České republiky (č. 222/1998 Sb., ve znění pozdějších předpisů) upravuje krizové stavy, jako vnější ohrožení státu a válečný stav. Náleží pod gesci Ministerstva obrany ČR.

Zákon o ochraně veřejného zdraví (č. 258/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů) vymezuje práva a povinnosti fyzických a právnických osob v oblasti ochrany a podpory veřejného zdraví. Současně vymezuje pravomoc a působnost orgánů ochrany veřejného zdraví. Z našeho pohledu je tento zákon důležitý především při stanovování prvotních opatření na místě mimořádné události. Týká se především organizace místa zásahu, konkrétně vymezení “nebezpečné zóny“. Vyplývá tak z ustanovení § 67 tohoto zákona, kde se říká, že orgán ochrany zdraví příslušný podle místa výskytu infekčního onemocnění rozhodne o druhu a způsobu provedení protiepidemických opatření.

Zákon o prevenci závažných havárií (č. 353/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů) pokrývá širokou oblast technologických havárií. Materiál „Postupy a metodiky analýz a hodnocení rizik pro účely zákona č. 353/1999 Sb., o prevenci závažných havárií“, který zpracoval Výzkumný ústav bezpečnosti práce, obsahuje řadu metodik hodnocení rizik, které jsou spojené s technologickými procesy a odpovídají současnému odbornému pojetí.

Zákon o Policii České republiky (zákon č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů) stanoví náplň činnosti a úkoly policie, upravuje její organizaci

a řízení, povinnosti, oprávnění a prostředky policisty. Upravuje také použití donucovacích prostředků v zájmu ochrany bezpečnosti osob, své vlastní a majetku a ochrany veřejného pořádku, proti osobě, která je ohrožuje (§ 38) a použití zbraně k odvrácení nebezpečného útoku, který ohrožuje střežený nebo chráněný objekt nebo stanoviště, po marné výzvě, aby bylo upuštěno od útoku (§ 39).

Zákon o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů (č. 238/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů) zřizuje Hasičský záchranný sbor České republiky. Jeho základním posláním je chránit životy a zdraví obyvatel a majetek před požáry a poskytovat účinnou pomoc při mimořádných událostech. Hasičský záchranný sbor tvoří generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, které je součástí Ministerstva vnitra ČR a hasičské záchranné sbory krajů. Ministerstvo vnitra ČR zřizuje na úrovni generálního ředitelství operační a informační středisko. Hasičský záchranný sbor kraje zřizuje operační a informační střediska jako součást hasičského záchranného sboru kraje.

Zákon o státní pomoci při obnově území postiženého živelní nebo jinou pohromou a o změně zákona č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví a o změně některých souvisejících zákonů (č. 12/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů) upravuje pravidla při obnově území postiženého živelní nebo jinou pohromou a postup předcházející poskytnutí státní pomoci. Zároveň stanovuje strategii při obnově území.

Zákon o hospodářských opatřeních pro krizové stavy (č. 241/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů). Zákon upravuje přípravu hospodářských opatření pro krizové stavy a přijetí hospodářských opatření po vyhlášení krizových stavů. Zákon stanoví pravomoc vlády a správních úřadů při přípravě a přijetí hospodářských opatření pro krizové stavy. Stanoví též práva a povinnosti fyzických a právnických osob při přípravě a přijetí hospodářských opatření pro krizové stavy.

Zákon č. 585/2004 Sb., o branné povinnosti a jejím zajišťování (branný zákon), upravuje brannou povinnost všech občanů ČR k plnění úkolů ozbrojených sil nejen za stavu ohrožení státu, nebo válečného stavu.

Vyhláška č. 474/2002, kterou se provádí zákon č. 281/2002 Sb., o některých opatřeních souvisejících se zákazem bakteriologických a toxinových zbraní, stanoví seznam vysoce rizikových biologických agens a toxinů, které mají takové vlastnosti, že mohou být aplikovány jako zbraň.

Nařízení vlády 462/2000 Sb., nařizuje podle § 40 odst. 1 zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon): označování, evidenci, manipulaci a ukládání písemností a jiných materiálů obsahujících zvláštní skutečnosti a postup při určování osob ke styku se zvláštními skutečnostmi.

Dále jsou to zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně (úplné znění vyhlášeno jako č. 67/2001 Sb.), zákon č. 18/1997 Sb., o mírovém využívání jaderné energie a ionizujícího záření (atomový zákon), zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči (veterinární zákon), zákon č. 254/2001 Sb., o vodách (vodní zákon), zákon č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích, zákon č. 12/2002 Sb., o státní pomoci při obnově území postiženého živelní nebo jinou pohromou, zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy (kompetenční zákon), zákon č. 151/2000 Sb., o telekomunikacích a o změně dalších zákonů, zákon č. 19/1997 Sb., o některých opatřeních souvisejících se zákazem chemických zbraní a o změně a doplnění některých zákonů, v platném znění, zákon č. 281/2002 Sb., o některých opatřeních souvisejících se zákazem bakteriologických (biologických) a toxinových zbraní a o změně živnostenského zákona. Výše uvedené normy vztahující se k problematice ochrany obyvatelstva lze doplnit také o zákon č. 19/1997 Sb., o některých opatřeních souvisejících se zákazem chemických zbraní, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 356/2003 Sb., o chemických látkách a chemických přípravcích, ve znění pozdějších předpisů, zákonem č. 185/2001 Sb., o odpadech, ve znění pozdějších předpisů, dále o vyhlášky č. 319/2002 Sb., o funkci a organizaci celostátní radiační monitorovací sítě, č. 307/2002 Sb., vyhlášku o radiační ochraně, č. 318/2002 Sb., vyhlášku o podrobnostech k zajištění havarijní připravenosti jaderných zařízení a pracovišť se zdroji ionizujícího záření, vyhláškou č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva, vyhlášku č. 328/2001 Sb., o některých podrobnostech zabezpečení integrovaného záchranného systému v ve znění vyhlášky č. 429/2003 Sb. Všechny uvedené právní normy se většinou vztahují k řešení nevojenských krizových situací mimo zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany ČR.

Problematika konkrétního ohrožení obyvatel při teroristických útocích, za ohrožení státu a za válečného stavu není obsažena žádným právním předpisem. Krizové řízení je v České republice kodifikováno zákonem č. 240/2000 Sb. a nařízením vlády č. 462/2000 Sb., část nouzového plánování (provádění zásahu) je kodifikována zákonem č. 239/2000 Sb. Za krizové řízení a civilní nouzové plánování je dle zákona č. 2/1969 Sb. odpovědné

Ministerstvo vnitra ČR. Ve střednědobé koncepci Ministerstva vnitra ČR, kterou vláda ČR vzala na vědomí dne 12. 7. 2001, se uvádí požadavek zpracovat samostatnou věcnou koncepci krizového řízení a realizační plány na zajištění krizového řízení. V koncepci budou návrhy na sjednocení požadavků nouzového plánování a krizového řízení, které umožní Ministerstvu vnitra ČR obě činnosti koordinovat. Z norem nižší právní síly jsou významná některá usnesení vlády jako č. 417/2002 Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2006 s výhledem do roku 2015, usnesení vlády č. 361/2003 Národní akční plán boje proti terorismu, usnesení vlády č. 1039/2002 a 461/2003 k základnímu systému ochrany občanů před B-agens a toxiny.

Vybrané technické normy ochrany objektu

Níže uvedený výběr technických norem řeší rozdělení a požadavky na prostředky zabezpečovacích systémů

ČSN EN 50131-1 Poplachové systémy - Elektrické zabezpečovací systémy uvnitř a vně budov. Část 1: Všeobecné požadavky: 1999, Změna Z1: 2000 [5]. Tato evropská norma je specifikací pro elektrické zabezpečovací systémy. Popisuje čtyři stupně zabezpečení a čtyři třídy vlivu prostředí, dále popisuje sestavování zabezpečovacích systémů. Norma je určena jako vodítko pro pojišťovací společnosti, dodavatele elektrických zabezpečovacích systémů, uživatele a policii při stanovování kompletní a přesné specifikace ochrany pro konkrétní objekty. Požadavky pro návrh, projekci, instalaci, provoz údržbu řeší změna Z1: 2000.

ČSN EN 50131-6 Poplachové systémy - Elektrické zabezpečovací systémy. Část 6: Napájecí zdroje: 1999. Tato evropská norma je specifikací pro napájecí zdroje EZS instalovaných v budovách.

ČSN EN 50133-1 Poplachové systémy - Systémy kontroly vstupů v bezpečnostních aplikacích. Část 1: Systémové požadavky: 2001. Tato norma popisuje všeobecné požadavky na funkčnosti systému kontroly vstupů pro použití v zabezpečovacích aplikacích.

ČSN EN 50133-7 Poplachové systémy - Systémy kontroly vstupů v bezpečnostních aplikacích. Část 7: pokyny pro aplikaci: 2000. Tato evropská norma zahrnuje návrh systému, instalaci, předávání, provoz a údržbu systémů kontroly vstupů.

ČSN EN 50134-1 Poplachové systémy - Systémy přivolání pomoci - Část 1 Systémové požadavky: 2003. Norma obsahuje doporučení poskytovatelům pro efektivní

a účinné řídicí a organizační postupy pro instalaci, testování, obsluhu a údržbu systému přivolání pomoci včetně technického vybavení a organizování pomoci.

ČSN EN 50134-2 Poplachové systémy-Systémy přivolání pomoci. Část 2: Aktivační zařízení: 2003.

ČSN EN 50132-2-1 Poplachové systémy - CCTV sledovací systémy pro použití v bezpečnostních aplikacích. Část 2-1: Černobílé kamery: 1999. Norma stanovuje minimální požadavky na specifikaci a zkoušení černobílých kamer používaných v systémech sledovacích systémů pro bezpečnostní aplikace.

ČSN EN 50132-7 Poplachové systémy - CCTV sledovací systémy pro použití v bezpečnostních aplikacích. Část 7: Pokyny pro aplikaci: 1999. Norma obsahuje doporučení zřizovatelům CCTV sledovacích systémů, řídicí a organizační postupy pro instalaci, testování, obsluhu a údržbě systému technického vybavení.

ČSN EN 50136-1-1 Poplachové systémy - Poplachové přenosové systémy a zařízení. Část 1-1: Všeobecné požadavky na poplachové přenosové systémy: 1999. Norma stanovuje základní požadavky na provedení, spolehlivost a charakteristické bezpečnostní znaky poplachových přenosových systémů. Zahrnuje všeobecné požadavky spojení s podmínkou signalizace mezi poplachovým systémem a poplachovým přijímacím centrem.

ČSN EN 50136-1-2 Poplachové systémy - Poplachové přenosové systémy a zařízení. Část 1-2: Požadavky na systémy využívající vyhrazené poplachové přenosové cesty: 1999. Norma stanovuje požadavky na poplachové přenosové systémy využívající drátová vedení, spojení v hovorovém pásmu nebo datové linky a může obsahovat multiplexery nebo zařízení na zpracování hlášení, linky společné s jinými službami, které zahrnují účastnickou telefonní přípojku ve střežených prostorech, televizní kabelové rozvody nebo energetickou síť.

ČSN EN 50136-2-1 Poplachové systémy - Poplachové přenosové systémy a zařízení. Část 2-1: Všeobecné požadavky na poplachová přenosová zařízení: 1999. Norma specifikuje všeobecné požadavky na poplachová přenosová zařízení, která se používají v poplachových přenosových systémech.

ČSN EN 50136-2-2 Poplachové systémy - Poplachové přenosové systémy a zařízení. Část 2-2: Požadavky na zařízení v systémech využívajících vyhrazené přenosové cesty: 1999.

ČSN 74 7731 Dveře odolnější proti vloupání: 1991.

ČSN P ENV 1627 Okna, dveře, uzávěry – odolnost proti násilnému vniknutí.
Požadavky a klasifikace: 2000.

ČSN P ENV 1628 Okna, dveře, uzávěry - Odolnost proti násilnému vniknutí.
Zkušební metoda pro stanovení odolnosti při statickém zatížení: 2000.

ČSN P ENV 1629 Okna, dveře, uzávěry - Odolnost proti násilnému vniknutí.
Zkušební metoda pro stanovení odolnosti při dynamickém zatížení: 2000.

ČSN P ENV 1630 Okna, dveře, uzávěry - Odolnost proti násilnému vniknutí.
Zkušební metoda pro stanovení odolnosti proti manuálním pokusům o násilné vniknutí: 2000.

ČSN EN 949 Okna, dveře, rolety a okenice, lehké obvodové pláště. Stanovení
odolnosti dveří proti nárazu měkkým a těžkým tělesem: 2002.

ČSN EN 1143-1 Bezpečnostní úschovné objekty – Požadavky, klasifikace a metody
zkoušené odolnosti proti vloupání – Část 1: Skříňové trezory, trezorové dveře a komorové
trezory: 1998